

LANDSHAFT ELEMENTLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI

Pardayev Abbos

Qarshi davlat universiteti o'qituvchisi

Eshnazarov Isomiddin

Qarshi davlat universiteti talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19232568>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 22-mart 2026 yil

Ma'qullandi: 24-mart 2026 yil

Nashr qilindi: 26-mart 2026 yil

KEYWORDS

landshaft dizayn, landschaft dizayn elementlari, kichik miqyosli me'moriy xususiyatlar.

ABSTRACT

Ushbu maqolada landschaft dizayn elementlari ko'rib chiqiladi va ularning qisqa tavsifi beriladi.

Bugungi kunda biz parklar, hovlilar, maydonlar va qirg'oqlarning tobora obodonlashtirilayotganini ko'rmoqdamiz. Turli xil landschaft dizayni, qattiq landschaft dizayni va yo'lak qoplamalari kabi dizayn yechimlari uchun yangi imkoniyatlar ochilmoqda.

Landschaft elementlari hududdan foydalanish xavfsizligi va qulayligini, yangi qurilish yoki rekonstruktsiya qilish munosabati bilan uni salbiy tabiiy va texnogen ta'sirlardan himoya qilishni ta'minlash uchun mo'ljallangan.

Daryo bo'yini obodonlashtirishning asosiy elementlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- kichik me'moriy shakllar (KMSH);
- yoritish va yoritish uskunalari;
- piyodalar kommunikatsiyalari;
- transport yo'laklari.

Kichik me'moriy shakllar (KMSH) dekorativ elementlar, mobil va vertikal landschaft qurilmalari, suv havzalari, ko'cha mebellari va kommunal va texnik jihozlarni o'z ichiga oladi. Tarixiy rivojlanish hududlari uchun maxsus dizayn loyihalari mavjud.

Ko'chma va vertikal bog'dorchilik uchun quyidagi turdagi qurilmalar keng qo'llaniladi: pergolalar, gul qutilari, guldonlar, panjaralar va panjaralar.

Suv obyektlariga favvoralar, buloqlar va manzarali hovuzlar kiradi. Suv obyektlari dekorativ va estetik funktsiyani bajaradi va havo va akustik muhitni yaxshilaydi. Barcha turdagi suv obyektlari ortiqcha suvni drenaj tizimiga yoki bo'ronli kanalizatsiyaga yo'naltiradigan drenaj quvurlari bilan jihozlangan bo'lishi kerak.

Favvoralarni individual dizayn yechimlari asosida loyihalash tavsiya etiladi.

Ko'cha mebellari obodonlashtirilgan hududlarda joylashtirilgan dam olish uchun barcha turdagi skameykalar, stol o'yinlari maydonchalari, yozgi kafelar, verandalar va boshqalar uchun skameykalar va stollarni o'z ichiga oladi. Tavsiya etilgan ko'cha mebellari miqdori hududdan maqsadli foydalanishga bog'liq.

Tashqi maishiy va kommunal texnika odatda turli xil chiqindilarni yig'ish idishlari va axlat qutilaridan iborat. Muayyan turdagi kommunal va maishiy texnikani tanlashda asosiy talablar xavfsizlik, ekologik tozalik, funktsionallik, foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish qulayligi hamda estetik jozibadorlikni o'z ichiga olishi mumkin.

Parklarda, o'yin maydonchalarida va dam olish maskanlarida kichik konteynerlar va axlat qutilari oziq-ovqat savdosi uchun ishlatiladigan skameykalar, inshootlar va ochiq havoda ishlatiladigan jihozlar yoniga qo'yilishi kerak. Kommunal xizmatlar uskunalari piyodalar, aravachalar yoki harakatlanish imkoniyati cheklangan odamlarga xalaqit bermaydigan tarzda joylashtirilishi kerak.

Tashqi texnik jihozlarga quyidagilar kiradi: suv va kofe savdo avtomatlari, bozor rastalari, telefon shkaflari va boshqalar.

Jamoat joylariga texnik jihozlarni o'rnatishda ularni elektr yoritish bilan jihozlash tavsiya etiladi.

Shuningdek, qulayliklar darajasini buzmaydigan, yo'l harakati sharoitlarini yomonlashtirmaydigan yoki texnik xususiyatlarga zid kelmaydigan texnik jihozlar elementlarini loyihalash tavsiya etiladi, jumladan:

— obodonlashtirish maydonida joylashgan tekshirish quduqlarining qopqoqlari yo'l qoplamasi bilan tekis bo'lishi kerak.

— shamollatish vallari himoya panjaralari bilan joylashtirilishi kerak.

Obodonlashtirilgan hududlardagi sport va o'yin jihozlari o'yin, jismoniy tarbiya va dam olish maskanlari, inshootlari va ularning majmualari bilan jihozlanishi mumkin. Bolalar va o'smirlar uchun sport va o'yin guruhlarini tarkibini tanlashda jihozlarning turli yosh guruhlarini uchun xavfsizligi va mosligini ta'minlash kerak. Shuni ta'kidlash kerakki, o'yin jihozlari sanitariya-gigiena standartlariga javob berishi, bolalarning hayoti va sog'lig'ini himoya qilishi, ishlatish oson bo'lishi, texnik xizmat ko'rsatish uchun qulay bo'lishi va estetik jihatdan yoqimli bo'lishi kerak.

Obodonlashtirish loyahasini ishlab chiqishda hududni yoritish uskunalari bilan ta'minlash kerak.

Funksional yoritish tunda transport va piyodalar harakatlanadigan joylarda yo'l qoplamasining ko'rinishini ta'minlash uchun zarur. Funksional yoritishning joylashuviga qarab, u standart, baland ustunli, parapetli, maysazorli va chuqurchaga o'rnatilgan deb tasniflanadi.

Kechasi shaharda badiiy jihatdan ifodali vizual muhit yaratish, me'moriy yodgorliklar, kichik me'moriy shakllar va landshaft kompozitsiyalarini qorong'ulikdan ajratib ko'rsatish va yoritish ansambllarini yaratish uchun me'moriy yoritish juda muhimdir. Bunga asosan ularning jabha yuzalarini tashqi yoritish uchun doimiy yoki vaqtinchalik yoritish moslamalari orqali erishiladi.

Vaqtinchalik me'moriy yoritish moslamalari bayramona yoritishni o'z ichiga oladi: yorug'lik gulchambarlari, kontur qoplamalari va to'rlari, hajmli akkor lampalar, LEDlar, lazerli chizmalar va boshqalar.

Piyodalar uchun aloqa va harakatlanishni ta'minlash uchun piyodalar uchun aloqa, masalan, piyodalar yo'laklari, xiyobonlar, yo'laklar va yo'laklar o'rnatiladi. Aholi gavjum hududda piyodalar uchun aloqalarni loyihalashda transport vositalari bilan minimal

miqdordagi chorrahalarini va nogironlar va kichik guruhlarini o'z ichiga olgan holda erkin va qulay harakatlanish imkoniyatini ta'minlash tavsiya etiladi.

Piyodalar kommunikatsiyalarini loyihalashda bo'ylama qiyalik 60% dan oshmasligi va ko'ndalang qiyalik 20% dan oshmasligi kerak.

Transport yo'laklari - bu avtomagistral bilan transport aloqasini ta'minlaydigan transport kommunikatsiyalari tizimining elementlari.

Barcha landshaft elementlari o'z vazifasini bajaradi va hududda yashovchilar uchun maksimal qulaylik va xavfsizlikni ta'minlaydi

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Polovnikova , M. V. Hududlarni obodonlashtirish va obodonlashtirish: o'rta maxsus kasb-hunar ta'limi uchun darslik / M. V. Polovnikova , R. R. Isyanulova . - Saratov: Profobrazovanie, IPR Media, 2020. - 129 b.
2. Korzun, N. L. Shahar muhitini yaxshilashning muhandislik vositalari: 270100 "Arxitektura" mutaxassisliklari talabalarining amaliy mashg'ulotlari uchun qo'llanma, "Barqaror yashash joyi arxitekturasi" magistratura dasturi 270100.68 (AUSm) / N. L. Korzun. - Saratov: Universitet ta'limi, 2014. - 157 b.
3. Karelin, D. V. Shaharlashgan hududlarni resurslardan tejamkor muhandislik bilan yaxshilash bo'yicha texnik tavsiyalar. 1-qism: o'quv qo'llanma / D. V. Karelin, O. O. Murashko. - Novosibirsk: Novosibirsk davlat arxitektura va qurilish universiteti (Sibstrin), EBS ASV,
4. Karelin, D. V. Kapital qurilish loyihasini joylashtirish uchun shaharsozlik asoslari. Obodonlashtirish tartiblarining to'liq ro'yxati: qo'llanma / D. V. Karelin, N. A. Valyaeva , A. A. Sherstyakov . - Novosibirsk: Novosibirsk davlat arxitektura va qurilish universiteti (Sibstrin), ASV elektron kutubxona tizimi, 2017. - 101 b.

INNOVATIVE
ACADEMY